

Kitabu cha Danieli - Nambari mia moja na kumi na moja

Kufunua Umuhimu wa Kinabii wa Abubakar katika Ole la Kwanza la Ufunuo

Jeff Pippenger

2024-03-02

Katika historia ya kinabii ya Ole wa kwanza, kiongozi aliyemfuata Mohammed alikuwa Abu Bakr Abdullah ibn Abi Quhafa, baba mkwe wa Mohammed. Tutamwita Abubakar. Wote wawili, yeye na Mohammed, wanatajwa katika mistari minne ya kwanza. Abubakar alikuwa mtawala wa kwanza wa Kiislamu baada ya Mohammed, na historia inarekodi amri aliyoitoa kwa wanajeshi wake, ambayo inawakilishwa katika mstari wa nne wa Ufunuo sura ya tisa. Amri hiyo inawakilisha mchakato wa kutiwa muhuri ulioanza kufuatia kuwasili kwa Ole wa tatu, ambao pia ulikuwa Tarumbeta ya Saba, ambayo pia ilikuwa kuwasili kwa malaika wa tatu.

Na malaika wa tano akapiga tarumbeta, nami nikaona nyota iliyoanguka kutoka mbinguni hata nchi; naye akapewa ufunguo wa shimo la kuzimu. Akalifungua shimo la kuzimu; moshi ukapanda kutoka shimoni kama moshi wa tanuru kuu; jua na hewa zikatiwa giza kwa sababu ya moshi wa lile shimo. Na nzige wakatoka katika ule moshi, wakaja juu ya nchi; nao wakapewa nguvu kama vile nge wa nchi walivyo na nguvu. Nao wakaambiwa wasidhuru majani ya nchi, wala kitu chochote kijani, wala mti wowote; bali wale tu watu wasio na muhuri wa Mungu katika paji za nyuso zao. Ufunuo 9:1-4.

"Nyota" iliyoanguka kutoka mbinguni ilikuwa Mohammed, ambaye alianza huduma yake mwaka 606. Mohammed alipewa "ufunguo" ambao unge "fungua" "shimo lisilo na mwisho" na kuruhusu "moshi" kuutia giza "jua na hewa," na kuleta "nzige" ambao walipewa "nguvu" kama nguvu za "nge." Ufunguo huo ulikuwa mapigano ya kijeshi yaliyosababisha udhaifu katika nguvu za kijeshi za Warumi, hivyo kuruhusu kuibuka kwa vita vya Uislamu. Shimo lisilo na mwisho ni ishara ya Uarabuni, chimbuko la Uislamu, na moshi uliwakilisha dini ya uongo ya Uislamu ambayo ingetapakaa duniani kote na kutwaa eneo lile lile la kijiografia ambalo lingevamiwa na makundi ya nzige yanayokumba kaskazini mwa Afrika, kusini mwa Ulaya na Uarabuni. Nzige ni ishara ya Uislamu, na "nguvu" kinabii inawakilisha nguvu za kijeshi. Nguvu zao zingekuwa kama za nge, ambao hushambulia kwa kushtukiza. Uriah Smith anasema:

Nyota ilianguka kutoka mbinguni hadi duniani; naye akapewa ufunguo wa shimo lisilo na mwisho.

Wakati mfalme wa Uajemi alipokuwa akitafakari maajabu ya ustadi na nguvu zake, alipokea waraka kutoka kwa raia asiyejulikana wa Mecca, akimwalika amtambue Mohammed kuwa mtume wa Mungu. Alikataa mwaliko huo, akararua waraka. "Hivyo ndivyo," akapaza sauti nabii Mwarabu, "ndivyo Mungu atakavyorarua ufalme, na atalikataa ombi la Chosroes." Akiwa pembezoni mwa falme hizi mbili za Mashariki, Mohammed alitazama kwa furaha ya siri jinsi maangamizi ya pande zote yalivyokuwa yakiendelea; na katikati ya ushindi wa

Waajemi alithubutu kutabiri kwamba, kabla ya kupita miaka mingi, ushindi ungerudi tena chini ya bendera za Warumi. 'Wakati ambapo unabii huu unasemekana kuwa umetolewa, hakuna unabii ambao ungeweza kuwa mbali zaidi na utimilifu wake, kwani miaka kumi na miwili ya kwanza ya Heraclius ilionyesha kuwa dola lilikuwa karibu kusambaratika.' ...

Chosroes alitiisha maeneo ya Warumi [katika] Asia na Afrika. Na 'Dola la Warumi,' wakati huo, 'lilipunguzwa hadi kuta za Konstantinopoli, pamoja na mabaki ya Ugiriki, Italia, na Afrika, na baadhi ya miji ya pwani, kuanzia Tiro hadi Trebizond, ya mwambao wa Asia. Uzoefu wa miaka sita hatimaye ulimshawishi mfalme wa Uajemi kuacha azma ya kuiteka Konstantinopoli, na kubainisha ushuru wa kila mwaka wa fidia ya Dola la Warumi—talanta elfu moja za dhahabu, talanta elfu moja za fedha, mavazi elfu moja ya hariri, farasi elfu moja, na wanawali elfu moja. Heraclius alikubali masharti haya ya fedheha. Lakini muda na nafasi alivyopata kukusanya hazina hizo kutoka katika umasikini wa Mashariki vilitumika kwa bidii katika maandalizi ya shambulio la kuthubutu na la kukata tamaa.'

Mfalme wa Uajemi alimdharau Msarazini asiyejulikana, akadhihaki ujumbe wa nabii bandia wa Meka. Hata kuanguka kwa himaya ya Warumi kusingekuwa kumefungua mlango kwa Uislamu, wala kwa kusonga mbele kwa waenezaji wenye silaha wa Wasarazini wa udanganyifu, ijapokuwa mfalme wa Waajemi na chagan wa Waavari (mrithi wa Attila) walikuwa wamegawana kati yao mabaki ya falme za Wakaizari. Chosroes mwenyewe akaanguka. Falme za Uajemi na Warumi ziliishiana nguvu. Na kabla upanga haujawekwa mikononi mwa nabii wa uongo, ukapigwa ukatoka mikononi mwa wale ambao wangezuia mwendo wake na kuvunja nguvu zake.

'Tangu siku za Scipio na Hannibal, hakuna jaribio lenye ujasiri zaidi lililowahi kufanywa kuliko lile ambalo Heraclius alilifanikisha kwa ajili ya ukombozi wa himaya. Alipitia njia yake hatari kupitia Bahari Nyeusi na milima ya Armenia, akapenya hadi moyoni mwa Uajemi, na akayaita majeshi ya mfalme mkuu kurejea kwa ajili ya ulinzi wa nchi yao iliyokuwa ikivuja damu.'

Katika vita vya Ninawi, vilivyopiganwa kwa ukali kuanzia mapambazuko hadi saa ya kumi na moja, bendera ishirini na nane, kando na zile ambazo huenda zilikuwa zimevunjika au kuchanika, zilitekwa kutoka kwa Waajemi; sehemu kubwa ya jeshi lao ilikatwaktwa vipande vipande, na washindi, wakificha hasara yao wenyewe, walikaa usiku katika uwanja wa vita. Miji na majumba ya kifalme ya Ashuru yalifunguliwa kwa Warumi kwa mara ya kwanza.

Mfalme wa Kirumi hakuimarishwa na ushindi alioupata; na njia iliandaliwa wakati huohuo, na kwa njia zilezile, kwa makundi makubwa ya Waarabu kutoka Uarabuni, kama nzige kutoka eneo hilohilo, ambao, walipokuwa wakipita, walieneza itikadi ya Kiislamu yenye giza na ya udanganyifu, wakaienea upesi milki zote mbili, ya Kiajemi na ya Kirumi.

"Hakungehitajika maelezo kamili zaidi ya ukweli huu kuliko yale yanayotolewa katika maneno ya mwisho ya sura ya Gibbon, ambamo dondoo zilizotangulia zimetwaliwa. 'Ingawa jeshi lililoshinda lilikuwa limeundwa chini ya bendera ya Heraclius, jitihada hiyo isiyo ya kawaida yaonekana kuwa ilichosha nguvu zao badala ya kuzitia nguvu. Wakati mfalme aliposherehekea ushindi huko Konstantinopoli au Yerusalemu, mji usiojulikana ulioko mipakani mwa Siria

uliporwa na Wasaraceni, nao wakawakata vipande vipande baadhi ya wanajeshi waliokwenda kuunusuru,-tukio la kawaida na dogo tu, ambalo lingalikuwa hivyo iwapo lisingekuwa utangulizi wa mapinduzi makuu. Wanyang'anyi hawa walikuwa mitume wa Mohamedi; ushujaa wao wa kichaa ulikuwa umeibuka jangwani; na katika miaka minane ya mwisho ya utawala wake, Heraclius alipoteza kwa Waarabu yale yale majimbo aliyokuwa ameyakomboia kutoka kwa Waajemi.

"Roho ya udanganyifu na hamasa, ambayo maskani yake si mbinguni,' iliachiliwa huru duniani. Shimo lisilo na mwisho lilihitaji tu ufunguo ili lifunguliwe, na ufunguo huo ulikuwa anguko la Chosroes. Alikuwa ameirarua kwa dharau barua ya raia asiyejulikana wa Meka. Lakini alipoanguka kutoka katika 'mwangaza wa utukufu' wake na kuzama katika 'mnara wa giza' ambao hakuna jicho lingeweza kuupenya, jina la Chosroes ghafla liliingia katika kusahaulika mbele ya lile la Mohammed; na hilali ilionekana kana kwamba ilisubiri tu kuchomoza kwake hadi kuanguka kwa ile nyota. Chosroes, baada ya kushindwa kabisa na kupoteza milki yake, aliuawa mwaka 628; na mwaka 629 umetiwa alama na 'utwaa wa Uarabuni,' na 'vita vya kwanza vya Waislamu dhidi ya Dola ya Kirumi.' 'Na malaika wa tano akapiga tarumbeta, nami nikaona nyota ikianguka kutoka mbinguni mpaka duniani; naye akapewa ufunguo wa shimo lisilo na mwisho. Naye akalifungua shimo lisilo na mwisho.' Alianguka duniani. Wakati nguvu za Dola ya Kirumi zilipokuwa zimeishiwa, na mfalme mkuu wa Mashariki alipolala mfu katika mnara wake wa giza, uporaji wa mji usiojulikana kwenye mipaka ya Siria ulikuwa 'utangulizi wa mapinduzi makuu.' "Wanyang'anyi hao walikuwa mitume wa Mohammed, na ujasiri wao wa kichaa uliibuka jangwani."

"Shimo Lisilo na Mwisho.-Maana ya neno hili yaweza kujifunzwa kutoka kwa neno la Kigiriki , linalofafanuliwa kuwa 'kirefu, kisicho na chini, cha kina kikubwa,' na linaweza kurejelea mahali popote palipo tupu, ukiwa, na pasipo kulimwa. Hutumika kuelezea dunia katika hali yake ya awali ya machafuko. Mwa. 1:2. Katika hali hii linaweza kwa usahihi kurejelea mapori yasiyojulikana ya jangwa la Uarabuni, kutoka mipakani mwake walitokea makundi ya Wasaraceni kama makundi ya nzige. Na anguko la Chosroes, mfalme wa Uajemi, laweza kuwakilishwa vyema kama kufunguliwa kwa shimo lisilo na mwisho, kwa kuwa anguko hilo lilitayarisha njia kwa wafuasi wa Mohamedi kutoka katika nchi yao iliyofichika, na kueneza mafundisho yao ya udanganyifu kwa moto na upanga, hadi waliposambaza giza lao juu ya himaya yote ya Mashariki." Uriah Smith, Danieli na Ufunuo, 495-498.

Ole la kwanza, ambalo ni tarumbeta ya tano, linabainisha mwanzo wa vita vya Uislamu dhidi ya Roma, na linabainisha mapigano kati ya Roma na Uajemi ambamo Roma ilishinda, lakini kwa kufanya hivyo ilitumia nguvu zake za kijeshi kiasi kwamba haikuweza kuzuia kuibuka kwa nguvu ya Kiislamu. Sifa za kinabii za ole la kwanza na ole la pili zinabainisha sifa za kinabii za ole la tatu, na ni muhimu kutambua ole mbili za kwanza kama alama za historia ya ole la tatu, kwa kuwa historia hiyo inawakilisha kipindi cha kuwekwa muhuri kwa elfu mia moja arobaini na nne, ambacho kilianza Septemba 11, 2001. Baada ya historia ya kinabii inayowakilishwa na Mohammed katika mistari mitatu ya kwanza, mstari wa nne unamtambulisha Abubakar, kiongozi wa kwanza baada ya Mohammed.

Na wakaamrisha wasidhuru majani ya nchi, wala kitu chochote kilicho kijani, wala mti wowote; ila wale tu watu wasio na muhuri wa Mungu katika vipaji vya nyuso zao. Ufunuo 9:4.

Amri ya Abubakar iliwaagiza wapiganaji wa Kiislamu kutofautisha kati ya aina mbili za waabudu waliokuwapo katika maeneo ya Warumi wakati huo. Kundi moja lilikuwa Wakatoliki, ambao walikuwa na baadhi ya mashirika ya kidini yaliyokuwa yakinyoa sehemu ya nyuma ya vichwa vyao (tonsure), na walishika ibada ya Jumapili. Kundi lingine lilikuwa washika Sabato ya siku ya saba, na Sabato ni muhuri wa Mungu.

Baada ya kifo cha Mohammed, alifuatwa katika uongozi na Abubekr, A.D. 632, ambaye, mara tu alipokuwa ameimarisha vyema mamlaka na serikali yake, alituma waraka wa mzunguko kwa makabila ya Waarabu, na yafuatayo ni dondoo kutoka humo:-

‘Mnapopigana vita vya Bwana, jithibitisheni kama wanaume, bila kugeza migongo yenu; lakini ushindi wenu usichafuliwe na damu ya wanawake na watoto. Msiangamize mitende, wala msichome mashamba yoyote ya nafaka. Msikate miti ya matunda, wala msiwafanyie madhara wanyama wa mifugo, isipokuwa wale mnaowau kwa ajili ya chakula. Mnapoingia agano au makubaliano yoyote, yashikeni, na muwe waaminifu kwa neno lenu. Na mnapoenda, mtawakuta watu fulani wa dini wanaoishi faraghani katika monasteri, waliojikusudia kumtumikia Mungu kwa njia hiyo; waacheni, wala msiwau wala msiangamize monasteri zao. Na mtapata watu wa aina nyingine walio wa sinagogi la Shetani, wenye vichwa vilivyonyolewa taji; hakikisheni mnawapasua vichwa, wala msiwaonee huruma mpaka wageuke Waislamu au walipe kodi.’

Haijasemwa katika unabii wala katika historia kwamba maagizo yenye utu zaidi yalitiwa kwa uangalifu uleule kama ile amri kali ya kikatili; lakini hivyo ndivyo walivyoamriwa. Na yaliyotangulia ndiyo maagizo ya pekee yaliyoandikwa na Gibbon, kama yalivyotolewa na Abubekr kwa wakuu ambao jukumu lao lilikuwa kutoa amri kwa majeshi yote ya Wasaraceni. Amri hizo ni makini na za kutofautisha, sawasawa na ule unabii, kana kwamba khalifa mwenyewe alikuwa akitenda kwa utiifu wa dhahiri na wa moja kwa moja kwa agizo la juu kuliko lile la mwanadamu wa kawaida; na katika tendo lenyewe la kwenda kupigana dhidi ya dini ya Yesu, na kuieneza Uislamu badala yake, alirudia maneno ambayo ilitabiriwa katika Ufunuo wa Yesu Kristo kwamba angesema.

Muhuri wa Mungu Katika Paji la Uso Wao.-Katika maelezo kuhusu sura 7:1-3, tumeonyesha kwamba muhuri wa Mungu ni Sabato ya amri ya nne; na historia hainyamazi kuhusu ukweli kwamba kumekuwako waadhimishaji wa Sabato ya kweli katika enzi hii yote ya sasa. Lakini swali limeibuka hapa kwa wengi, ni akina nani wale watu ambao wakati huo walikuwa na muhuri wa Mungu katika paji la uso wao, na ambao kwa hiyo wakaepushwa na mateso ya Waislamu? Msomaji na akae akilini ukweli, tayari umetajwa, kwamba kumekuwapo watu katika enzi hii yote waliokuwa na muhuri wa Mungu katika paji la uso wao, au wamekuwa waadhimishaji wenye ufahamu wa Sabato ya kweli; tena na wazingatie kwamba unabii unachodai ni kwamba mashambulizi ya mamlaka hii ya Kituruki yenye kuleta ukiwa hayakulengwa dhidi yao, bali dhidi ya kundi jingine. Kwa hivyo hoja hii inaondolewa ugumu wote; maana hiki ndicho tu ambacho unabii unadai kwa kweli. Ni kundi moja tu la watu ndilo linaloletwa waziwazi katika maandiko; yaani, wale wasio na muhuri wa Mungu katika paji la

uso wao; na kuhifadhiwa kwa wale walio na muhuri wa Mungu kunadokezwa tu. Hivyo basi, hatujifunzi kutoka kwa historia kwamba yeyote kati ya hawa alihusishwa na mabalaa yoyote yaliyosababishwa na Wasaraceni juu ya walengwa wa chuki yao. Walitumwa dhidi ya kundi jingine la watu. Na uharibifu uliotarajiwa kuwapata watu wa kundi hili haukuwekwa kwa ulinganifu na kuhifadhiwa kwa watu wengine, bali tu na ule wa matunda na uoto wa dunia; yaani, Msidhuru majani, miti, wala kitu chochote kijani, bali watu wa aina fulani tu. Na katika utimilifu wake, tunao mwonekano wa ajabu wa jeshi la wavamizi likiacha salama vitu ambavyo majeshi kama hayo kwa kawaida huyaharibu, yaani, uso wa nchi na mazao ya asili; na, kwa kutekeleza ruhusa yao ya kuwaumiza wale watu ambao hawakuwa na muhuri wa Mungu katika paji la uso wao, wakipasua mafuvu ya vichwa vya kundi fulani la wanadini wenye utosi uliowanyolewa, waliokuwa wa sinagogi la Shetani.

Hawa bila shaka walikuwa tabaka la watawa, au mgawanyiko mwingine wa Kanisa Katoliki la Roma. Dhidi ya hawa ndiko silaha za Waislamu zilielekezwa. Nayo inaonekana kwetu kwamba kuna ufaafu wa pekee, ikiwa si makusudi, katika kuwafafanua kama wale ambao hawakuwa na muhuri wa Mungu katika vipaji vya nyuso zao; kwa kuwa ndilo kanisa hilo hilo lililoipokonya sheria ya Mungu muhuri wake, kwa kung'oa Sabato ya kweli na kusimamisha sabato bandia mahali pake. Nasi hatuelewi, iwe kutoka kwa unabii au kutoka kwa historia, kwamba wale watu ambao Abubekr aliwaagiza wafuasi wake wasiwadhuru walikuwa na muhuri wa Mungu, au kwamba kwa lazima walikuwa watu wa Mungu. Walikuwa nani, na kwa sababu gani waliowachwa bila kudhuriwa, ushuhuda finyu wa Gibbon hautujulishi, wala hatuna njia nyingine ya kujua; lakini tuna kila sababu ya kuamini kwamba hakuna yeyote miongoni mwa hawa waliokuwa na muhuri wa Mungu aliyedhuriwa, ilhali kundi jingine, ambalo kwa hakika halikuwa na huo muhuri, liliuawa kwa upanga; na hivyo maelezo mahususi ya unabii yametimizwa kikamilifu. Uriah Smith, Danieli na Ufunuo, 500-502.

Abubakar aliwaunganisha wafuasi wa Mohammed katika Ukalifa baada ya kifo cha Mohammed, hivyo ingawa ni watu wawili tofauti wa kihistoria, kwa pamoja wanawakilisha mwanzo wa ushuhuda wa Uislamu wa ole wa kwanza, na mhusika wa kihistoria anayeashiria historia ya ole wa kwanza ni Mohammed.

Mwanzoni mwa historia ya ole wa pili, Mohammed wa Pili aliteka Konstantinopoli mwaka 1453. Mwaka 1449, malaika wanne, wanaowakilisha Uislamu, waliachiliwa. Mwanzo na mwisho wa ole wa kwanza vimeainishwa na Mohammed, wa Kwanza na wa Pili, mtawalia. Kinabii, mwanzo na mwisho wa historia ya ole wa kwanza hubeba sahihi ya Alfa na Omega.

Mwanzo wa ole la pili unajumuisha unabii wa wakati kuhusu malaika wanne, wanaowakilisha Uislamu, ambao kwanza uliachiliwa, kisha ukazuiliwa tarehe 11 Agosti 1840. Kuanzia wakati huo hadi tarehe 22 Oktoba 1844, kutiwa muhuri kwa mia na arobaini na nne elfu kunaonyeshwa. Mwanzo wa ole la pili unatambulisha kuachiwa kwa Uislamu, na mwisho wake unaashiria kuzuiliwa kwa Uislamu. Ole la kwanza na la pili yote mawili yana viashiria sahihi vya kinabii vinavyounganisha mwanzo na mwisho wa kila moja.

Ole mbili za kwanza zinapaswa kuwekwa moja juu ya nyingine, “mstari juu ya mstari,” ili kutambua ole la tatu. Moja ya sifa za kinabii zinazotambuliwa na mashahidi wawili wa kwanza wa

Uislamu ni kwamba mashahidi hao wawili wanawakilisha kipindi mahususi cha wakati kinachoashiria mwanzo na mwisho kwa alama ya Alfa na Omega. Nao pia wana alama ya pili, kwa kuwa mwanzo wa ole la kwanza unatambua kutiwa muhuri kwa watu wa Mungu, na mwisho wa ole la pili pia unatambua kutiwa muhuri kwa watu wa Mungu.

Ole la tatu lilifika wakati Uislamu ulipomshambulia kwa ghafla na bila kutarajia mnyama wa nchi wa Ufunuo kumi na tatu, na hivyo kuanzisha kipindi cha kutiwa muhuri. Kutitwa muhuri kwa wale mia arobaini na nne elfu hukoma katika sheria ya Jumapili inayokuja hivi karibuni, na, kama mwikitio kwa uasi huo, uasi wa kitaifa hufuatiwa na uharibifu wa kitaifa. Kama ilivyodhihirishwa kwa mfano katika Roma ya kipagani na Roma ya kipapa, uharibifu wa kitaifa hutekelezwa kwa hukumu za tarumbeta za Mungu. Ole tatu hizo pia ni tarumbeta. Uislamu wa ole la tatu utapiga kwa ghafla na bila kutarajia tena wakati wa sheria ya Jumapili inayokuja karibuni nchini Marekani, wakati kipindi cha kutiwa muhuri cha wale mia arobaini na nne elfu kitakapokoma. Kipindi hicho kimewakilishwa kwa mfano na kipindi cha mwanzo cha ole la kwanza, na pia na kipindi cha mwisho cha ole la pili.

Tutaendelea na utafiti huu katika makala ijayo.

Na Sara alimwona mwana wa Hagara, Mmisri, aliyemzalia Abrahamu, akifanya dhihaka. Kwa hiyo akamwambia Abrahamu, Mfukuze mjakazi huyu na mwanawe; kwa maana mwana wa mjakazi huyu hatarithi pamoja na mwanangu, yaani Isaka. Neno hilo likawa zito sana machoni pa Abrahamu kwa ajili ya mwanawe. Naye Mungu akamwambia Abrahamu, Lisiwe zito machoni pako kwa ajili ya kijana na kwa ajili ya mjakazi wako; katika yote Sara aliyokuambia, sikiliza sauti yake; kwa kuwa katika Isaka uzao wako utaitwa. Na pia kuhusu mwana wa yule mjakazi nitamfanya kuwa taifa, kwa sababu yeye ni uzao wako. Abrahamu akaamka alfajiri, akachukua mkate na chupa ya maji, akampa Hagara, akiitwika begani kwake, pamoja na mtoto, akamwacha aende zake; naye akaondoka, akatangatanga jangwani la Beersheba. Maji yakaisha katika ile chupa, akamweka mtoto chini ya kichaka kimoja. Akaenda, akaketi mbali naye, umbali wa upigaji wa upinde hivi; kwa maana alisema, Nisimwone mtoto akifa. Akaketi mbali naye, akapaza sauti yake, akalia. Mungu akasikia sauti ya yule kijana; na malaika wa Mungu akamwita Hagara kutoka mbinguni, akamwambia, Una nini, Hagara? Usiogope; kwa maana Mungu amesikia sauti ya yule kijana alipoko. Inuka, mwinue kijana, umshike mkononi mwako; kwa maana nitamfanya kuwa taifa kubwa. Kisha Mungu akayafungua macho yake, akaona kisima cha maji; akaenda, akajaza ile chupa maji, akampa kijana anywe. Mungu alikuwa pamoja na yule kijana; akakua, akakaa nyikani, akawa mpiga upinde. Mwanzo 21:9-20.